

सप्तमे भगवल्लीलावतारा ब्रह्मणोदिताः नारदाय तु तत्कर्मप्रयोजनगुणैः सह ॥ १ ॥ यत्र यदा क्षितितलोद्धरणार्थं वाराही तनुं विभ्रत्सन्मुद्यतोऽनंतः तदा तं सुप्रसिद्धं हिरण्याक्षं दंष्ट्रया ददार ॥ १ ॥ यज्ञावतारमाह रुचेः प्रजापतेः सकाशात्तद्वार्यायाः आकूतेः सूनुः सुतः सुयज्ञो नाम जातः स च स्वभार्यायां दक्षिणायां सुयमान्देवान् अजनयत् स एव इंद्रः स न्यदा आर्तिमहरत् तदा पूर्वसुयज्ञ इत्युक्तोऽपि अनुपश्वात् मनुना मातामहेन हरिरित्युक्तः अनेन देवोत्पादनं लोकत्रयार्तिहरणं च तस्य कर्मदर्शितम् एवं सर्वत्रावतारस्तत्कर्मचज्ञेयम् ॥ २ ॥ कपिलावतारमाह कर्दमस्य प्रजापतेर्गृहे च तद्वार्यायां देवदूत्यां जज्ञे नवभिः स्त्रीभिर्भगिनीभिः सह स च स्वमात्रे आत्मगतिं ब्रह्मविद्यामुक्तवान् ययात्मगत्या सा आत्मनः शमलं मलिनीकरणं गुणसंगं रूपं पंकमस्मिन्नेव

ब्रह्मोवाच यत्रोद्यतः क्षितितलोद्धरणाय विभ्रत्कौडीं तनुं सकलयज्ञमयीमनंतः ॥ अंतर्महार्णवउपागतमादिदैत्यंतं दंष्ट्रया द्रिमिव वज्रधरो ददार ॥ १ ॥ जातोरुचेरजनयत्सुयमान्सुयज्ञ आकूतिसूनुरमरानथ दक्षिणायाम् ॥ लोकत्रयस्य महतीमहरद्यदार्तिस्वायं भुवेन मनुना हरिरित्युक्तः ॥ २ ॥ जज्ञे च कर्दमगृहे द्विजदेवदूत्यां स्त्रीभिः समनवभिरात्मगतिं स्वमात्रे ॥ ऊचे ययात्मशमलं गुणसंगं पंकमस्मिन्विधूय कपिलस्य गतिं प्रपेदे ॥ ३ ॥ अत्रैरपत्यमभिकांक्षत आहतुष्टो दत्तो मया ह मिति यद्भगवान्सदत्तः ॥ यत्पादपंकजपरागपवित्रदेहायोगार्थिमापुरुभर्या यदुहैहयाद्याः ॥ ४ ॥ तप्तंतपो विविधलोकसिस्तक्षयामे आदौ सनात्स्वतपसः स चतुःसनोऽभूत् ॥ प्राक्कल्पसंप्लवविनष्टमिहात्मतत्त्वसम्यग्जगादमुनयो यदचक्षतात्मन् ॥ ५ ॥

जन्मनि विधूय कपिलस्य गतिं मुक्तिं प्राप्नोति ॥ ३ ॥ दत्तात्रेयावतारमाह मयाऽहमेव तुभ्यं दत्त इति यद्यत आह ततः सनात्मा दत्तो जातः स्वभक्तेभ्यो योगैश्वर्यदानं तच्चरितं च दर्शयति यस्य पादपंकजयोः परागः तेन पवित्रादेहायेषां ते उभयी मैहिकी मा मुष्मिकी च भुक्तिमुक्तिरूपां वा ॥ ४ ॥ कुमारावतारमाह मे मया आदौ यत्तपस्तप्तंतस्मात्स्वतपसः मत्तपसो हेतोः स हरिः चतुःसनोऽभूत् स न कुमारः स न कः स नंदनः स नातन इति चत्वारः स न शब्दानां त्रियस्य सः कथं भूतात्स्वतपसः स नातनात् अखंडितात् यद्वा स्वतपसः सनात् दानात् समर्पणादित्यर्थः षण्णुदाने स च पूर्वकल्पस्य संप्लवे प्रलये विनष्टमुच्छिन्नसंप्रदायमात्मतत्त्वम् इह अस्मिन्कल्पे सम्यक् जगाद उक्तवान् सम्यक्कं दर्शयति यद्गदितमात्रमेव मुनयः आत्मन् आत्मनि मनसि अचक्षत साक्षादपश्यन् ॥ ५ ॥